

TORNION KAUPUNKI

**TALOUSARVION 2019 JA
-SUUNNITELMAN 2020-2021
LAADINTAOHJE**

1. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN LAADINTAOHJE

1.1. Yleistä

Kuntalaki 110 §

Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin.

1.2. Talousarviovuoden 2018 talousraami

Toimielin	Päivämäärä	Asia
Kh kokous	28.5.2018 18.6.2018	Valtuustoseminaari, talousarviovalmistelu Raamin asettaminen ja TA2019 laadintaohje
Kh	3.-7.9.2018	Tarkennettu talousarvioraami, täydennetty TA2019 laadintaohje tarvittaessa.

Talousarvio 2019 raami annetaan ulkoisille tuloille ja menoille. Ulkoisten tulojen muutosprosentti on vuoden 2019 talousarviossa koko kaupungin osalta 1,9% (vrt TA 2018) ja ulkoisten menojen muutosprosentti on koko kaupungin osalta 1,6% (vrt TA 2018). Palkat huomioidaan 2% korotuksella (vrt TA 2018). TA laadintaohjeessa on huomioitu Mehiläinen Länsi-Pohja Oy:n vaikutus.

Sisäiset tulot ja menot lasketaan keskitetysti. Sisäiset tulot ja menot perustuvat annettuihin ulkoisiin menoihin, joten niiden muutoksilla ei ole tulosvaikutusta.

Vuoden 2019 talousarviossa sisäiset vuokrat tarkistetaan todellisiin kustannuksiin ja käytössä oleviin tiloihin.

Myyjätoimiala toimittaa listat sisäisistä eristä ostavalle toimialalle	30.8.2018	ML,TS
Keskushallintopalveluiden toimistopalveloitukset, tilapalveluiden sisäiset vuokrat ja siivouskustannukset sekä eläkemenoperusteiset erät ja varhemaksut syötettynä keskitetysti	30.8.2018 30.8.2018	TS,ML TS, ML, AK
Tarkennettu talousarvioraami ja täydennetty TA 2019 laadintaohje	3.-7.9.2018	TN,AV
Toimialojen TA-esitykset, huomioiden kaupunki strategian linjaukset	28.9.2018	Toimialajohtajat
Talousarvioesitysten kokoaminen	1.10.2018	AV, TS, ML, AK, HP

3. TALOUSARVIOESITYSTEN VALMISTELU JA KÄSITTELY KUPUNGINHALLITUKSESSA

TEHTÄVÄ	AIKATAULU	VASTUUHENKIÖ
Ensimmäinen talousarvioesitysten kokonaistilannearvio kaupunginhallituksessa <ul style="list-style-type: none"> • kaupunkitason tuloslaskelma • käyttötalousosa toimielimittäin • toiminnalliset tavoitteet, • hallintokuntien perustiedot, tulokortit, investointiosa, virka/toimi esitykset 	12.10.2018	TN, AV,TS,MK, HP
Talouden tasapainottaminen kaupunginhallituksessa	12.10. – 19.11.2018	TN,AV, Toimialajohtajat, talousvastaavat
Konsernijohtoon/konsernijaoston talousarvioneuvottelut tytäryhteisöjen kanssa konsernijaostossa	lokakuu	TN,AV, konsernijaosto
Tytäryhteisöt toimittavat talousarvioesityksensä	22.10.2018	TN,AV
Investointiosa kaupunginhallituksessa	05.11.2018	TN, AV, MK,TS
Veroprosenttien määrittäminen	5.11./ 12.11.2018	TN,AV
Talousarvioesitys yhteistyötoimikunnassa	marraskuu	AH
Kaupunginhallituksen talousarviokäsittely <ul style="list-style-type: none"> • koko ta-kirja 	19.11.2018	TN,AV,SK
Kaupunginhallituksen esitys valtuustolle valmis	3.12.2018	TN, AV,SK
Talousarviotiedote medialle	4.12.2018	TN,SK,AV,AEH

4. TALOUSARVION KÄSITTELY VALTUUSTOSSA

TEHTÄVÄ	AIKATALULU	VASTUUHENKILO
Talousarvion esittely valtuustoinfossa	4.12.2018	TN,AV, Toimialajohtajat
Talousarvion 2019 ja –suunnitelman 2020-2021 käsittely kaupunginvaltuustossa	10.12.2018	TN,AV, Toimialajohtajat

5. KÄYTTÖSUUNNITELMAN LAADINTAOHJE

TEHTÄVÄ	AIKATAULU	VASTUUHENKILO
Käyttösuunnitelman laadintaohje <ul style="list-style-type: none"> • toiminnalliset tavoitteet • talousohjeet 	17.12.2018	SK,AV

6. KÄYTTÖSUUNNITELMIEN LAATIMINEN TOIMIALOILLA

TEHTÄVÄ	AIKATAULU	VASTUUHENKILO
Toimialat toimittavat käyttösuunnitelmat ja toteutumaraportin sisäisen valvonnan järjestämisestä vuodelta 2018 sekä suunnitelman sisäisen valvonnan järjestämisestä vuodelle 2019	31.1.2019	Toimialajohtajat

1.4. Talousarvion rakenne ja tehtävät sekä valmistelu

Talousarvioprosessissa syntyvää materiaalia hyödynnetään sekä raportoinnissa, että toimintakeromuksen laadinnassa. Toimialueiden tulee hyödyntää talousarvion laadinnassa UDP- Report Manageria, RD Budjetoinnin rinnalla.

1.5. Käyttötalousosa

Käyttötalousosa laaditaan ohjelmassa kustannuspaikka/toimintotasolla paitsi tilapalvelun palvelualueella kustannuspaikka/kohde-tasolla ja se sisältää toimielinikohtaisen tuloslaskelma-muotoisen talousarvion.

- RD Budjetoinnin osoite on <http://213.139.182.148/raindancefp>

Budjetoitiohjelmassa vaiheeseen LTK 2019 syötetään toimielimen talousarvioehdotus. Laadinnassa hyödynnetään aikaisempien vaiheiden TP2017, TA2018, TOT6/2018 sekä Raami 2019 tietoja, joka on vuoden 2018 talousarvio lisättyinä em. muutosprosentteilla. Talousarviovuoden 2018 kesäkuun osavuosikatsauksen toteuma päivitetään ohjelmaan 13.8.2018.

Budjetissa toimialoittain sitova ylätasoinen raami 2019 on jaettu toimialoittain ja kustannuspaikoittain talousarviotyön pohjaksi vuoden 2018 käyttösuunnitelman perusteella. Toimialojen tulee itse suunnitella ja ohjata raamin jakoa tarpeen mukaan eri toimielimien ja palvelualueiden välillä vuoden 2019 talousarviotyössä. Budjetissa raamin 2019 tieto ei siis ole lautakuntatasoa pienemmällä tasolla sitova.

Toimintatulot tulee arvioida tavoitteellisesti tulojen lisäämiseksi. Taksojen ja maksujen korotukset tulee ottaa huomioon. Toimialojen on esitettävä ulkoisista tuloista perustelut ja tieto siitä, miten toimialan kaikki tulot muodostuvat. **Sisäistä palvelua tuottavan yksikön (myyjän) on laadittava erittely myymistään palveluista ja niiden kustannuksista ostavalle yksikölle.** Tekniset palvelut toimittavat toimialoille ja talouspalveluille listat vuoden 2019 vuokrasta ja siivoukustannuksista 30.8.2018 mennessä. Mahdollisista tilamuutoksista toimialat neuvottelevat teknisen palveluiden kanssa. Muista sisäisistä eristä myyjä toimittaa 30.8.2018 mennessä listan ostavalle toimialalle. Sama erittelylista on toimitettava myös talouspalveluille.

Budjetoinnin vaiheeseen LTK 2019 syötetään keskitetysti talouspalveluissa 3.9.2018 mennessä pohjatiedoksi kaikille yhteiset sisäiset erät toimistopalvelut, siivous ja vuokrat sekä eläkemenoperusteiset erät. Nämä erät lukitaan ja muutokset tehdään talouspalveluiden kautta.

Budjetoijat käyvät toimialansa omien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti laatimassa omat esityksensä vaiheeseen LTK 2019. Talousarviotyössä kaikkien tulee noudattaa sovittuja aikatauluja myös toimialan sisällä.

Budjetti voidaan sulkea toimialan pyynnöstä toimitelinkohtaisesti, kun halutaan, että muutoksia tehdään enää keskitetysti.

1.6. Palkat

Henkilöpalkat, tilit 4011, 4013 sekä 4021, eli vakinaisen henkilöstön ja tilapäisten kuukausipalkkojen menoarviot siirretään budjetoinnin lähtötiedoiksi palkkajärjestelmästä. Kustannuspaikoilla budjetoija ei pääse muuttamaan näitä tilejä suoraan, vaan toimitaan siten, että toimialueilla talousvastaavat hoitavat keskitetysti tarvittavat muutokset palkkatileille.

Budjetoinnin toimialueen talousvastaavat toimittavat kaikille kustannuspaikoille ao. kustannuspaikan omat tiedot tarkistamista ja mahdollisia muutoksia varten elokuun aikana.

Eläkkeelle jäävien henkilöiden virkojen/toimien täyttöesitykset tulee harkita ja perustella tapauskohtaisesti.

Uusien virkojen / toimien esityksissä, lakkauttamisissa ja nimikemuutoksissa toimialat käyttävät liitteenä olevaa **Virat ja toimet -lomaketta**, johon kirjataan tarkat perustelut. Nämä esitykset toimitetaan talouspalveluihin ja henkilöstöpalveluihin. Esimiesten nimikemuutoksissa tulee kiinnittää erityisesti huomiota nimikkeiden selkeyttämiseen vastuualueen laajuuden ja alaisten määrän suhteessa.

1.7. Sitovuustaso

Valtuustoon nähden sitovuudessa ei ole muutoksia kuluva vuodesta ja se on toimialakohtaisesti seuraava:

Bruttotulot ja bruttomenot

Tarkastuslautakunta
Keskushallintopalvelut/ kh
Sosiaali- ja terveystalokunta
Sivistyslautakunta
Teknisten palvelujen lautakunta

Nettomenot

Elämänlaatulautakunta
Aineen taidemuseon johtokunta
Perämeren Jätelautakunta
Meri- Lapin ympäristölautakunta
Meri- Lapin Ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto

1.8. Investointiosan laadinta

Investointien kohdalla tulee toimielinten harkita erittäin tarkasti esitettävien investointikohteiden aikataulutus ja tarpeellisuus. Hallintokuntakohtainen investointilomake lähetetään syyskuun alussa hallintokunnille.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankeryhmille. Hankeryhmiä ovat esim. kiinteä omaisuus, irtainomaisuus, talonrakennus, julkinen käyttöomaisuus jne. Investointiosassa arvioidaan talousarviovuonna tarvittava määräraha sekä esitetään edellisinä vuosina hankkeeseen käytetty määräraha ja suunnitelmavuosille arvioitu käyttötarve.

Investointiosan lomakkeen perustelut -kohdassa esitetään lyhyt perustelu investoinneille; hankeryhmästä luetellaan yksittäiset hankkeet ja niiden kustannusarvio sekä valmistumisajankohta. Investointiosan hankkeen arvo on vähintään 10 000 euroa.

1.9. Esittämistarkkuus

Talousarviovuoden ja suunnitelmavuosien käyttötalousosan meno- ja tuloarviot esitetään 10 euron tarkkuudella yleisiä pyöristyssääntöjä noudattaen. Investointimenoksi esitetään sellainen hanke, jonka yksikköhinta on vähintään 10 000 euroa. Investointiosassa esittämistarkkuus on 1 000 euroa.

1.10. Laadinnan ohjaus

RD Budjetointiohjelman osalta käyttöohjeita antavat talouspalveluissa kirjanpitäjä Matti Lauri ja pääkirjanpitäjä Tuula Saari ja omalla toimialalla talousvastaavat. Raamiin liittyviin kysymyksiin vastaavat kaupunginjohtaja, talousjohtaja ja pääkirjanpitäjä.

TORNION KAUPUNGIN TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN LAATIMISOHJE TA2019

2.1. Tornion kaupungin strategiset tavoitteet 2017-2021

Kuntastrategia on kuntalain (410/2015) 37§:n mukainen lakisääteinen asiakirja. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntastrategiaa on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Torniossa kuntastrategia on nimetty kaupunkistrategiaksi.

Tornion kaupunkistrategia valtuustokaudelle 2017-2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 26.2.2018 § 18. Kaupunkistrategia on kaupungin tärkein strategiatason asiakirja (päästrategia), jossa on määritelty kaupungin perustehtävä, visio sekä visiota toteuttavat strategiset päämäärät tavoitteineen, toimenpiteineen ja mittareineen. Lisäksi kaupunkistrategiassa on määritetty kaupungin kärkihankkeet ja toimintaperiaatteet.

Tornion kaupungin perustehtävä määrittää kaupungin olemassaolon tarkoituksen. Meillä tämä tarkoittaa, että Tornio on onnellisten asukkaiden, uudistuvien palveluiden ja menestyvien yritysten vetovoimainen rajakaupunki. Haluamme, että vuonna 2027 Tornio on maailman toimivin rajakaupunki, jossa työssäkäynti, yrittäminen, opiskelu, palvelu- ja muu asiointi sekä kansainväliset liikenneyhteydet yli maantieteellisten ja hallinnollisten rajojen toimivat sujuvasti ja vahvistavat sekä asukkaiden hyvinvointia, että kaupungin elinvoimaa. Toimiva rajayhteistyö ja rajaton raja ovat Tornion käyntikortteja maailmalla.

Vision toteutumiseen tähdätään vahvistamalla laajalti kaupungin vetovoimaa, uudistamalla palveluita sekä huolehtimalla asukkaiden hyvinvoinnista ja osallisuudesta. Toimintojen, talouden ja hallinnon perustana on toimiva kaupunkikonserni.

Kaupungin kehittämisen kärkitoimenpiteiksi määriteltiin tälle valtuustokaudelle TornioHaparandan yhteisen ydinkeskusten kehittäminen, matkailutoimialan kokonaisvaltainen kehittäminen, Röyttään toteutettava uusi yritysalue, saavutettavuuden parantaminen sekä Tornio 400-vuotisjuhlavuoden toimenpiteet.

Kaupunkiorganisaatio on olemassa asukkaita ja asiakkaita varten. Tästä johtuen toimintaperiaatteitamme ovat kestävä kehitys, jatkuva uudistuminen, asiakaslähtöisyys, avoimuus ja turvallisuus.

Tornion kaupunkistrategia on ladattavissa kokonaisuudessaan kaupungin internet-sivuilta osoitteesta:

<https://www.tornio.fi/kaupunki-ja-hallinto/talous-ja-strategiat/kaupunkistrategia/>

Tornion kaupunkistrategia 2017–2021

Toiminta-ajatus / kaupungin perustehtävä

Onnellisten asukkaiden, uudistuvien palveluiden ja menestyvien yritysten vetovoimainen rajakaupunki

Visio 2027 / tavoiteltava tulevaisuuskuva

Maailman toimivin rajakaupunki

Strategiset päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet 2017–2021

1 Vetovoimainen rajakaupunki

1. Tornion väkiluku kasvaa
2. Investoinnit lisääntyvät, työpaikkamäärä kasvaa ja työttömyys vähenee
3. Matkailuvetovoiman vahvistaminen
4. TornioHaparandan yhteinen ydin-keskusta kasvaa ja kehittyä myönteisesti
5. Myönteinen Tornio-kuva vahvistuu (brändi)
6. Vetovoimaiset ja vaikuttavat koulutuspalvelut
7. Saavutettavuuden parantaminen
8. Toimiva maankäyttöpolitiikka

2 Toimivat ja uudistuvat palvelut

9. Sähköinen asiointi ja itsepalvelut lisääntyvät
10. Asiakslähtöinen palvelukulttuuri vahvistuu
11. Julkisten palveluiden tuottavuus, tehokkuus ja vaikuttavuus paranevat
12. Vaihtoehtoiset palveluiden tuottamistavat yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa
13. Kuntarajat ylittävä yhteistyö ja verkostojen hyödyntäminen sekä kehittäminen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa
14. Maakunta- ja soterakennuudistuksen sekä muiden hallinnon uudistusten edellyttämien toimenpiteiden toteutus

3 Onnellinen ja osallistuva torniolainen

15. Kuntalaisten hyvinvointi paranee ja vastuu sekä aktiivisuus omassa hyvinvoinnissa kasvavat
16. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö tukee ja vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia
17. Kuntalaisten yhteisöllisyys ja me-henki vahvistuvat
18. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kotikaupunkinsa asioihin paranevat

4 Toimiva kaupunki-konserni

19. Talouden tasapainottaminen
20. Omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen vahvistaminen
21. Strateginen henkilöstöjohtaminen
22. Johtamisjärjestelmän kehittäminen

Toimintaperiaatteet / näin toimimme

Tornion kaupunki toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Jatkuvuus / uudistuminen / asiakslähtöisyys / avoimuus / turvallisuus

Tornion kaupunkistrategian tiivistelmä.

2.2. Kaupunkistrategian toimeenpano, seuranta ja arviointi

Kaupungin toimintaa johdetaan voimassa olevan kaupunkistrategian mukaisesti. Kaupunkitason tavoitteet ohjaavat koko kaupungin kehittämistä ja ne ovat siten lähtökohtana yksityiskohtaisempia suunnitelmia laadittaessa. Tornion kaupungin strategiakauden talousarviot ja suunnitelmavuodet laaditaan siten, että ne toteuttavat voimassa olevaa kaupunkistrategiaa ja edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan.

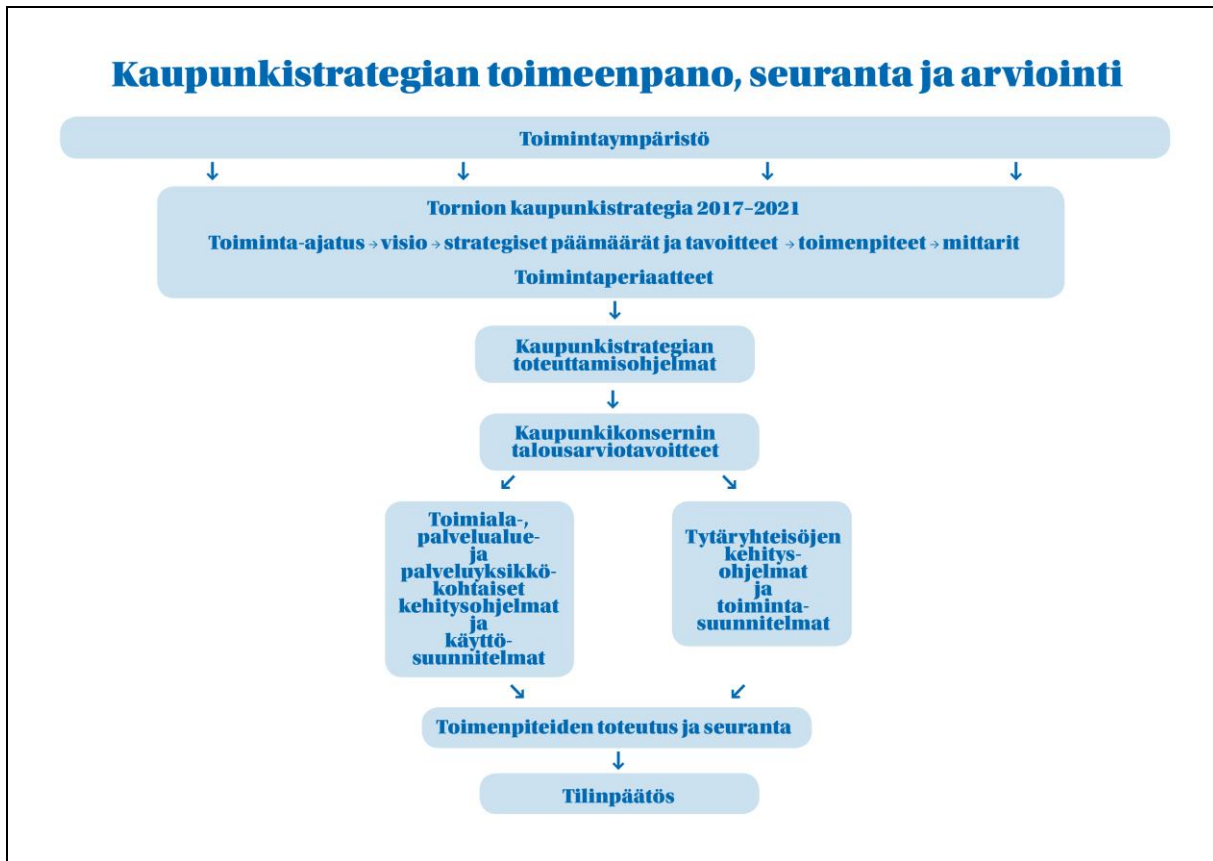
Torniossa on jatkossa uuden kaupunkistrategian myötä ainoastaan yksi kaupunkitason strategia ja siitä johdettavat asiakirjat (suunnitelmat, ohjelmat) ovat strategian toteuttamisohjelmia. Osa ohjelmista on kunnille lakisääteisiä ja osa vapaaehtoisia. Uuden kaupunkistrategian myötä toteuttamisohjelmia uudistetaan ja ajantasaistetaan vaiheittain siten, että ne toteuttavat voimassa olevaa kaupunkistrategiaa. Strategian toteuttamisohjelmien uusimistarve harkitaan ohjelma- ja suunnitelma-kohtaisesti. Kaupunkistrategian tärkein toteuttamisohjelma / työkalu on vuosittain laadittava kaupungin talousarvio.

Tornion kaupungin ylin päättävä toimielin eli kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupunginvaltuuston tehtävänä on päättää mm. Tornion kaupungin strategisista tavoitteista ja hyväksyä vuosittain niitä toteuttava kaupungin talousarvio. Kaupunginhallituksen tehtävänä on mm. vastata kaupungin hallinnosta, taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus ml. henkilöstö- ja konsernijaostot huolehtivat oman toimivaltansa puitteissa siitä, että kaupunkikonsernin päätöksenteko (lautakunnat, tytäryhteisöt) ovat linjassa kaupunginvaltuuston hyväksymien kaupungin strategisten tavoitteiden kanssa.

Kaupungin johtavien viranhaltijoiden ja esimiesten tehtävänä on valmistella ja toteuttaa strategiasa määritellyt kaupunkitason tulostavoitteet vastualueillaan yhdessä henkilöstön kanssa. Strate-

gian toimenpiteistä raportoidaan säännöllisesti osavuosikatsausten ja tilinpäätösten yhteydessä sekä tarvittaessa erikseen.

Kaupunkistrategian toteutumisen laajempi väliarviointi on tarkoitusten tehdä vuoden 2020 tilinpäätöksen yhteydessä ja loppuarviointi strategiakauden päätyttyä vuoden 2021 tilinpäätöksen yhteydessä.

2.3. Talousarvion 2019 toiminnallisten tavoitteiden laatiminen toimialoilla

Tornion kaupungin toimialakohtaiset tavoitteet tulee laatia siten, että ne tukevat kaupungin strategisia tavoitteita.

Kaupunkistrategian toimeenpano-ohjelma 2018-2021 on luettavissa TargetorPro ohjelmasta kohdasta "Kaupunkistrategia" strategiset toimenpiteet ja strategiset mittarit valinnoilla.

Kaupunginvaltuustolle esitettävät toimialojen toiminnalliset tavoitteet laaditaan keskeisistä toiminoista, joilla on olennainen merkitys toimialojen toiminnassa talousarviovuonna. Tavoitteet määritellään toimialoilla ja toimielimittäin omista lähtökohdista käsin ottaen huomioon kaupunkitason tavoiteohjauksen. Talousarvion toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vahvistetaan toimielimittäin, mutta toimiala ohjaa laatimisprosessia.

Toiminnalliset tavoitteet kirjataan TargetorPro -ohjelmaan tulokortilla (**toiminnalliset tavoitteet – tulokortti LIITE 4**) ja ne esitetään talousarviokirjassa toimialoittain seuraavilla tasoilla:

- **Toimialakohtaiset tavoitteet:**
 - Keskushallinto
 - Hyvinvointipalvelut

- **Toimielinkohtaiset tavoitteet:**

- Sivistyslautakunta
- Elämänlaatulautakunta (sis. Tornionlaakson maakuntamuseon johtokunta)
- Aineen taidemuseon johtokunta
- Teknisten palvelujen lautakunta
- Perämeren jätelautakunta
- Meri-Lapin ympäristölautakunta (sisältäen jaoston tavoitteet)

Toimialoilla tulee olla yksi tai useampia kaikkia toimielimiä koskevia yhteisiä tavoitteita, jotka omalta osaltaan tukevat sekä toimialan yhteneväisiä tavoitteita että Tornion kaupunkitason strategisia tavoitteita (HUOM! Kaupunkistrategia).

Tavoitteita laadittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tavoitteiden toteutumisen mittaamiseen (tunnusluvut). Tavoitteita tulee asettaa sellaiselle toiminnalle, jonka toteutumiseen toimiala voi itse vaikuttaa. Myös toimialan perustoiminta tulee jättää pääsääntöisesti tulostavoitteiden ulkopuolelle ja keskittyä olennaisiin toiminnan muutoksiin tai kehittämisen painopisteisiin.

Perustiedot -lomake täytetään Targetorissa sekä toimiala että lautakuntatasoilla annettujen otsikoiden mukaisin tiedoin. **LIITE 1**

Tunnusluvut -lomake täytetään Targetorissa sekä toimiala että lautakuntatasoilla. Osa tunnusluvuista on kaikille yhteisiä, mutta toimialat voivat asettaa myös omia tunnuslukujaan toiminnalleen. Toimiala- ja palvelualuekohtaiset tunnusluvut on esisyytetty ohjelmaan TA2018 mukaisesti, mutta toimialat voivat tehdä niihin muutoksia tarvittaessa. **LIITE 2**

Kaikkia toimialoja koskevat yhteiset, toimiala- ja valtuustotason mittarit ovat

<p>Ulkoiset nettokustannukset e / asukas</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvaa nettokustannusten kehitystä asukasta kohden - asukaslukuna käytetään tämän ohjeen mukaisia asukaslukuja (toteutunut, tavoite) - lasketaan toimialoittain <p>Asukasluku 31.12.2016: 22 117 as. (TP2016 toteutunut) Asukasluku 31.12.2017: 21 931 as. (TP2017 toteutunut) Asukaslukutavoite 2018: 22 177 as. (TA2018, Tilastokeskuksen ennuste 2015) Asukaslukutavoite 2019: 22 150 as. (TA2019, Tilastokeskuksen ennuste 2015)</p>
<p>Htv. kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvaa käytettävissä olevan henkilöstöressurssin määrää ja sen kehittymistä - lasketaan toimialoittain ja palvelualueittain - henkilöstöpalvelut laskee ajankohtaiset htv-tiedot ja toimittaa ne palvelualueille
<p>Kokousten ja pykälien määrä</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvaa kokoustoiminnan laajuutta toimielimittäin - lasketaan toimielimittäin eriteltynä: lautakunnat, jaostot ja johtokunnat

Hankesalkku -lomake täytetään ainoastaan toimialatasolla (keskushallintopalvelut, hyvinvointipalvelut, sivistyspalvelut, tekniset palvelut). **LIITE 3**

Jokainen toimiala laatii oman työjärjestyksensä talousarvion laatimisprosessin läpiviemiseksi talousarvion laatimisoheessa annetun aikataulun puitteissa. Usean toimielimen toimialojen johtoryhmätyöskentely korostuu heti talousarviotyön alkuvaiheessa.

Henkilöstölle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa oman toimintansa suunnitteluun. Suunnittelun alkuvaiheessa on suositeltavaa pitää esim. työpaikkakokous, jonka yhteydessä esitellään myös Tornion kaupunkitason tavoitteet toimialan toiminnan pohjaksi.

Muuta huomioitavaa toimialojen tavoitteita laadittaessa:

- Lautakuntien hyväksymät talousarvio ja -suunnitelmaehdotukseen liittyvät toiminnalliset tavoitteet (tulokortit + liitteet) tulee toimittaa talouspalveluille, talousjohtaja Anne Vuorjoelle ja taloussuunnittelija Hannaleena Postille **28.9.2018 mennessä**.
 - Toimialalla mahdollisesti tapahtuneiden henkilöstövaihdosten johdosta TargetorPro -ohjelman käyttöoikeudet tulee tarkistaa ja ilmoittaa välittömästi ohjelman pääkäyttäjille.

Lisätietoja toiminnallisten tavoitteiden laatimisesta ja käyttäjätuki:

- Lisätietoja talousarvion laatimisesta:
kehitysjohtaja Sampo Kangastalo
talousjohtaja Anne Vuorjoki
- TargetorPro: kehitysjohtaja Sampo Kangastalo ja taloussuunnittelija Hannaleena Posti

Linkit:

- **TargetorPro:** <https://tornio.targetorpro.com>
(HUOM! Valitse TA2019 näkyvä ja tulokorttipohjat omalta vastualueeltasi)
- Tornion Kaupunkistrategia 2017-2021 Tornion kaupungin internet-sivuilla:
<https://www.tornio.fi/kaupunki-ja-hallinto/talous-ja-strategiat/kaupunkistrategia/>

LIITTEET:

- Liite 1: **Perustiedot** / sähköinen lomake, täytetään Targetorissa
 Liite 2: **Tunnusluvut** / sähköinen lomake, täytetään Targetorissa
 Liite 3: **Hankesalkku** / sähköinen lomake, täytetään Targetorissa
 Liite 4: **Toiminnalliset tavoitteet** / sähköinen lomake, täytetään Targetorissa
 Liite 5: **Uusi virka / toimi / nimikkeenmuutos** lomake mukana
 Liite 6: **Toimialan ICT-kehittämistarpeet** lomake mukana

Liite 5:

UUSI VIRKA/TOIMI**Uuden viran / toimen kohdentuminen**

Toimiala	Palvelualue	Palveluyksikkö

Perustamisajankohta

pp / kk / vvvv	
----------------	--

Nimike

Uuden viran nimike	
Uuden toimen nimike	

Perustelut viran / toimen perustamiseksi

--

Uuden tehtävän kuvaus

--

Uuden tehtävän pätevyysvaatimukset

--

Kulut

VES / TES kohta	Palkkaus-esitys	Vuosi-kustannus	Sosiaalikulut	Kokonaiskust. perustamis-vuonna	Talousarviotili

Muut kulut (työskentelytilat, atk-laitteet ja -ohjelmistot, oman auton käyttöoikeus, suojavaatetus)

--

Päätökset

Toimielin	§				
Lauta-/johtokunta			puolletaan		ei puolleta
Yhteistyötoimikunta			puolletaan		ei puolleta
Kaupunginhallitus			puolletaan		ei puolleta
Kaupunginvaltuusto			hyväksytty		hylätty

NIMIKEMUUTOS

Nimikemuutoksen kohdentuminen

Toimiala	Palvelualue	Palveluyksikkö

Muutosajankohta

pp / kk / vvvv	
----------------	--

Nimikemuutos

Nykyinen nimike (virka / toimi)	
Uusi nimike (virka / toimi)	

Perustelut nimikkeen muuttamiselle

--

Päätökset

Toimielin	§				
Lauta-/johtokunta			puolletaan		ei puolleta
Yhteistyötoimikunta			puolletaan		ei puolleta
Kaupunginhallitus			puolletaan		ei puolleta
Kaupunginvaltuusto			hyväksytty		hylätty

VIRAN/TOIMEN LAKKAUTTAMINEN

Lakkauttamisen kohdentuminen

Toimiala	Palvelualue	Palveluyksikkö

Lakkauttamisajankohta

pp / kk / vvvv	
----------------	--

Lakkautettava virka / toimi

Lakkautettava virka	
Lakkautettava toimi	

Perustelut viran / toimen lakkauttamiselle ja uudelleen järjestämiselle

--

Päätökset

Toimielin	§				
Lauta-/johtokunta			puolletaan		ei puolleta
Yhteistyötoimikunta			puolletaan		ei puolleta
Kaupunginhallitus			puolletaan		ei puolleta
Kaupunginvaltuusto			hyväksytty		hylätty

Liite 6

Toimialan kehittämistarpeet – ICT ja palvelujen sähköistäminen / hanke-esitykset TA2019

Toimiala	
Toimenpide 1	
Nimi	
Toteutusaikataulu	
Vastuutaho	
Tavoiteltava vaikuttavuus ja perustelut	
Kustannusarvio	
Rahoitus	
Toimenpide 2	
Nimi	
Toteutusaikataulu	
Vastuutaho	
Tavoiteltava vaikuttavuus ja perustelut	
Kustannusarvio	
Rahoitus	
Toimenpide 3	
Nimi	
Toteutusaikataulu	
Vastuutaho	
Tavoiteltava vaikuttavuus ja perustelut	
Kustannusarvio	
Rahoitus	
Toimenpide 4	
Nimi	
Toteutusaikataulu	
Vastuutaho	
Tavoiteltava vaikuttavuus ja perustelut	
Kustannusarvio	
Rahoitus	
Toimenpide 5	
Nimi	
Toteutusaikataulu	
Vastuutaho	
Tavoiteltava vaikuttavuus ja perustelut	
Kustannusarvio	
Rahoitus	

Tuloslaskelma raami TA2019

TALOUSARVION TULOSLASKELMA 2019	TP 2017	TA 2018	RAAMI 2019	MUUTOS TA 18 / RAAMI19 e	MUUTOS TA18 - RAAMI19 %	MUUTOS TP17 / RAAMI 19 e	MUUTOS TP17 / RAAMI 19 %
TOIMINTATUOTOT							
MYYNITUOTOT	5 191 061	5 695 803	5 809 719	113 916	2,0	618 658	11,9
MAKSUTUOTOT	6 363 452	5 881 956	5 999 594	117 638	2,0	-363 858	-5,7
TUET JA AVUSTUKSET	1 822 869	1 377 332	1 455 779	78 447	5,7	-367 090	-20,1
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 051 178	3 946 846	3 959 484	12 638	0,3	-91 694	-2,3
TOIMINTATUOTOT	17 428 560	16 901 937	17 224 576	322 639	1,9	-203 984	-1,2
TOIMINTAKULUT							
HENKILÖSTÖKULUT	-55 890 046	-57 063 263	-54 554 053	-1 069 687	2,0	1 335 993	-2,4
PALKAT JA PALKKIOT	-43 845 839	-44 845 544	-42 715 650	-837 562	2,0	1 130 190	-2,6
HENKILÖSIVUKULUT	-12 044 207	-12 217 719	-11 838 404	-232 126	2,0	205 803	-1,7
PALVELUJEN OSTOT	-25 374 347	-25 060 181	-29 137 390	-4 077 209	16,3	-3 763 043	14,8
ERIKOISSAIRAANHOITO	-30 518 225	-29 000 000	-29 290 000	-290 000	1,0	1 228 225	-4,0
AINEET, TARVIKKEET JA	-7 608 687	-7 847 001	-7 921 999	-74 998	1,0	-313 312	4,1
AVUSTUKSET	-10 513 630	-11 645 734	-11 762 192	-116 458	1,0	-1 248 562	11,9
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 843 312	-1 941 099	-1 960 512	-19 413	1,0	-117 200	6,4
TOIMINTAKULUT	-131 748 246	-132 557 278	-134 626 146	-2 068 868	1,6	-2 877 900	2,2
TOIMINTAKATE	-114 319 686	-115 655 341	-117 401 570	-1 746 229	1,5	-3 081 885	2,7
SISÄINEN TULOSLASKELMA							
Toimintatuotot	14 794 591	14 647 250	14 793 750	146 500	1,0	-841	0,0
Toimintakulut	-14 794 591	-14 647 250	-14 793 750	-146 500	1,0	841	0,0
Toimintakate	0	0	0	0	0,0	0	0
VEROTULOT	83 200 644	83 360 000	85 428 000	2 068 000	2,5	2 227 356	2,7
KUNNAN TUOVERO	73 199 774	73 000 000	75 000 000	2 000 000	2,7	1 800 226	2,5
KIINTEISTÖVERO	6 779 685	7 098 000	7 000 000	-98 000	-1,4	220 315	3,2
OSUUS YHTEISVERON TUOTOSTA	3 221 185	3 262 000	3 429 000	167 000	5,1	207 815	6,5
VALTIONOSUUDET	38 663 380	38 684 910	36 703 074	-1 981 836	-5,1	-1 960 306	-5,1
PERUSPALVELUJEN VALTIONOSUUS	31 111 469	30 577 035	29 778 904	-798 131	-2,6	-1 332 565	-4,3
VALTIONOSUUDEN VEROTUL.TAS	8 328 228	8 793 945	7 810 664	-983 281	-11,2	-517 564	-6,2
OPETUS- JA KULTTUURI.VALTION	-776 316	-686 070	-886 494	-200 424	29,2	-110 178	14,2
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT							
KORKOTUOTOT	360 887	390 000	390 000	0	0,0	29 113	8,1
MUUT RAHOITUSTUOTOT	115 066	145 000	141 000	-4 000	-2,8	25 934	22,5
KORKOKULUT	-530 702	-803 000	-793 000	10 000	-1,2	-262 298	49,4
MUUT RAHOITUSKULUT	-298	-10 000	-10 000	0	0,0	-9 702	3 259,8
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-55 047	-278 000	-272 000	6 000	-2,2	-216 953	394,1
VUOSIKATE	7 489 291	6 111 569	4 457 504	-1 654 065	-27,1	-3 031 788	-40,5
POISTOT JA							
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-5 656 056	-5 600 000	-5 600 000	0	0,0	56 056	-1,0
POISTOT JA	-5 656 056	-5 600 000	-5 600 000	0	0,0	56 056	-1,0
TILIKAUDEN TULOS	1 833 235	511 569	-1 142 496	-1 654 065	-323,3	-2 975 731	-162,3
VARAUSTEN MUUTOS	12 898	0	0	0	0,0	-12 898	-100,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 846 133	511 569	-1 142 496	-1 654 065	-323,3	-2 988 629	-161,9
Tunnusluvut							
Toimintatuotot/Toimintakulut %	13,2	12,8	12,8				
Verotulot/asukas	3 794	3 759	3 896				
Vuosikate/poistot %	132	109	80				
Vuosikate/asukas	341	276	203				
Asukasmäärä	21931	22177	21928				

Raami TA2019 lautakunnittain

Talousarvioes. 2019			
	TP 2017 ULK	TA 2018 ULK	RAAMI 19 ULK
Työll.palkat keskush.ssa			
TARKASTUSTOIMI			
PALKAT	29 407	31 398	32 026
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	3 054	1 631	1 664
PALVELUJEN OSTOT	30 505	40 323	40 726
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	83	400	404
MUUT MENOT	0		0
Menot YHT *	63 049	73 752	74 820
Netto	-63 049	-73 752	-74 820
KESKUSHALLINTOPALVELUT			
Yhteensä			
TULOT	2 516 799	2 281 712	2 555 946
PALKAT	1 930 915	1 933 734	1 936 119
TYÖLLISYYSPALKAT	971 079	634 104	646 786
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	830 948	749 819	757 192
PALVELUJEN OSTOT	3 576 700	3 876 199	3 974 961
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	377 684	375 610	379 366
AVUSTUKSET	470 214	597 340	603 314
MUUT MENOT	27 037	39 750	40 148
Menot YHT *	8 184 577	8 206 556	8 337 886
Netto	-5 667 778	-5 924 844	-5 781 940
HYVINVOINTIPALVELUT yhteensä			
TULOT	7 256 973	7 471 220	7 416 645
PALKAT	16 832 442	17 516 126	14 875 933
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	4 645 817	4 864 590	4 345 835
ERIKOISSAIRAANHOITO	30 518 225	29 000 000	29 290 000
PALVELUJEN OSTOT	12 403 029	11 756 847	15 641 022
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	1 988 304	2 178 360	2 200 144
AVUSTUKSET	8 457 258	9 158 844	9 250 432
MUUT MENOT	1 345 975	1 463 972	1 478 614
Ulk.Menot YHT *	76 191 049	75 938 739	77 081 981
Netto	-68 934 076	-68 467 519	-69 665 336
SIVISTYSPALVELUT			
SIVISTYSLAUTAKUNTA			
TULOT	2 568 322	1 895 530	1 933 441
PALKAT	18 135 117	18 084 285	18 445 971
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	4 642 763	4 484 650	4 574 343
PALVELUJEN OSTOT	4 190 474	3 834 380	3 872 724
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	1 412 655	1 458 387	1 472 971
AVUSTUKSET	1 436 100	1 679 570	1 696 366
MUUT MENOT	126 209	82 230	83 052
Ulk.Menot YHT *	29 943 318	29 623 502	30 145 426
netto	-27 374 996	-27 727 972	-28 211 986

SIVISTYSPALVELUT			
ELÄMÄNLAATULAUTAKUNTA			
TULOT	358 292	682 606	696 258
PALKAT	1 121 861	1 747 868	1 782 825
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	328 908	564 682	575 976
PALVELUJEN OSTOT	232 092	613 476	619 611
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	173 801	225 638	227 894
AVUSTUKSET	15 840	128 060	129 341
MUUT MENOT	60 277	62 224	62 846
Ulk.Menot YHT *	1 932 779	3 341 948	3 398 493
netto	-1 574 486	-2 659 342	-2 702 236
SIVISTYSPALVELUT			
TAIDEMUSEON JOHTOKUNTA			
Aineen taidemuseo			
TULOT	102 427	70 779	72 195
PALKAT	191 388	176 107	179 629
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	45 302	37 247	37 992
PALVELUJEN OSTOT	36 129	26 961	27 231
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	24 001	15 491	15 646
AVUSTUKSET	0	0	0
MUUT MENOT	5 874	683	690
Ulk.Menot YHT *	302 695	256 489	261 187
netto	-200 267	-185 710	-188 993
SIVISTYSPALVELUT YHTEENSÄ			
TULOT	3 029 041	2 648 915	2 701 893
PALKAT	19 448 367	20 008 260	20 408 425
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	5 016 973	5 086 579	5 188 311
PALVELUJEN OSTOT	4 458 695	4 474 817	4 519 565
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	1 610 456	1 699 516	1 716 511
AVUSTUKSET	1 451 940	1 807 630	1 825 706
MUUT MENOT	192 360	145 137	146 588
Ulk.Menot YHT *	32 178 790	33 221 939	33 805 107
netto	-29 149 750	-30 573 024	-31 103 213
TEKNISET PALVELUT			
TEKNISTEN PALVELUJEN LAUTAKUNTA			
TULOT	3 086 096	3 113 820	3 176 096
PALKAT	3 265 742	3 549 908	3 620 906
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	1 144 326	1 218 573	1 242 944
PALVELUJEN OSTOT	2 246 856	2 571 505	2 597 220
PALO- JA PELASTUSTOIMI	2 206 435	2 046 370	2 066 834
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	3 501 600	3 518 975	3 554 165
AVUSTUKSET	24 974	63 250	63 883
MUUT MENOT	147 460	201 940	203 959
Ulk.Menot YHT *	12 537 393	13 170 521	13 349 911
Netto	-9 451 298	-10 056 701	-10 173 815

TEKNISET PALVELUT			
Perämerenjätelautakunta			
TULOT	52 143	84 370	86 057
PALKAT	25 908	24 824	25 320
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	4 830	5 215	5 319
PALVELUJEN OSTOT	17 413	38 100	38 481
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	172	1 300	1 313
MUUT MENOT	100	11 600	11 716
Ulk.Menot YHT *	48 424	81 039	82 150
Netto	3 719	3 331	3 908

TEKNISET PALVELUT			
MERI-LAPIN YMPÄRISTÖLTK			
TULOT	1 229 737	1 301 900	1 287 937
PALKAT	1 028 800	1 147 190	1 170 134
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	288 360	291 312	297 138
PALVELUJEN OSTOT	187 984	256 020	258 580
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	42 152	72 840	73 568
AVUSTUKSET	19 834	18 670	18 857
MUUT MENOT	63 467	78 700	79 487
Ulk.Menot YHT *	1 630 597	1 864 732	1 897 764
Netto	-400 860	-562 832	-609 827

TEKNISET PALVELUT YHTEENSÄ			
TULOT	4 605 747	4 500 090	4 550 091
PALKAT	4 633 630	4 721 922	4 816 360
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	1 547 415	1 515 100	1 545 402
PALVELUJEN OSTOT	2 698 983	2 865 625	2 894 281
PALO- JA PELASTUSTOIMI	2 206 435	2 046 370	2 066 834
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	3 632 159	3 593 115	3 629 046
AVUSTUKSET	134 218	81 920	82 739
MUUT MENOT	226 921	292 240	295 162
Menot YHT *	15 079 760	15 116 292	15 329 825
Netto	-10 474 013	-10 616 202	-10 779 734

Yhteensä			
TULOT	17 408 560	16 901 937	17 224 576
PALKAT	43 845 839	44 845 544	42 715 650
MUUT HENKILÖSTÖMENOT	12 044 207	12 217 719	11 838 404
PALVELUJEN OSTOT	23 167 912	23 013 811	27 070 556
ERIKOISSAIRAANHOITO	30 518 225	29 000 000	29 290 000
PALO- JA PELASTUSTOIMI	2 206 435	2 046 370	2 066 834
AINEET, TARVIKKEET, TAVARAT	7 608 687	7 847 001	7 921 999
AVUSTUKSET	10 513 630	11 645 734	11 762 192
MUUT MENOT	1 792 293	1 941 099	1 960 512
Menot YHT *	131 697 227	132 557 278	134 626 146
Netto	-114 288 668	-115 655 341	-117 401 570